

3221

פר ע"ה

Gutnick

11

27

"A BLESSING AND A CURSE..." (v. 26)

The Almighty did not want the soul to eat "bread of shame," (i.e. sustenance given gratuitously, without having been earned by the recipient); He therefore made it possible for man to serve Him in a meaningful way with toil of body and soul. Through our endeavors in avoda [service of God] we are Divinely enabled to earn all manner of goodness....

The difficulties, trials, and tests of life are themselves the means by which we are to attain our ultimate objective—that the soul achieve the lofty spiritual level it once possessed before it descended into the body: "The soul that you have given me is pure" (Text of Morning Prayer). The purpose of life is for the soul to regain that level of original "purity" and even transcend it—for one hour of teshuvah [repentance] and good deeds in this world is worth more than all the lifetime of the spiritual World to Come.

So you see that life's trials, tragedies and difficulties actually bring us closer to our goal, our raison d'etre; they are part of the divine system of toil and endeavor enabling us, finite mortals, to reach the highest levels of rewards and goodness—which can only be earned by meaningful "labor" and effort. It follows that one must not allow the difficulties of life's trials (or even one's failure from time to time) to overcome the double joy of being God's children and of having received His promise, "Your people are all righteous" (Isaiah 60:21).

(Excerpt from a letter written by the Rebbe)

מי באמת הכין את העוף?

ע"ה אג"כ (2)

כשיושבים לאכול, צריך לשבת במגמה להשיג עוד אהבה לה' ע"י האכילה. הרעיה מגישה את העוף. דבר ראשון לומר לה תודה: "אה! העוף טעים מאד! לא היה יכול להיות יותר טוב". לא לשכוח לומר את זה! אבל אז פונים לה' ואומרים: "רבש"ע, העוף טעים מאד, הכנת עבורי אוכל מצוין, תודה! אני אוהב אותך!" כך זוכים לאהבת ה'. יש הרבה דרכים לאהוב את ה', אבל אכילה היא אחת היסודיות שבהם; כי כל הגוף משתתף באכילה, ויש כאן "דיעה חושית" באופן מובהק מאד. ממש "ושמחתם לפני ה'", אוכלים בנוכחותו של ה'.

כל פעם שאוכלים, להוסיף מחשבה אחת קטנה: "אני אוכל כי אני רוצה לחוש את חסד ה'. רבש"ע, אתה הוא שעשית שהאוכל שלי יהיה טעים". אין לאוכל טעם של סיד, ולא של עפר, ולא של נייר. הוא טעים! וה' הוא שיצר עבורנו את הטעמים האלה. וגם את כל התבלינים השונים שמוסיפים לאוכל בשביל הטעם: בצל! מלח! פלפל! הכל ממנו. "רבש"ע, נעים לי לאכול את האוכל שלך! ולא רק נעים, אלא גם מרענן ונותן כוחות לגוף ולנפש. אחרי ארוחה טובה - אני אדם חדש!" כל אלה הם מחשבות חשובות, חישבו אותם בארוחה הבאה שלכם. אמרו בפה: "אתה ה' הוא הזן את העולם כולו, וברגע זה אתה זן אותי בחן, בחסד וברחמים".

קריעת ים-סוף במטבח

בגמ' כתוב "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף" (פסחים ק"ח). ולכאורה לא מובן, הרי רובנו מצליחים להביא פרנסה הביתה ב"ה, אבל איננו יכולים לקרוע את הים. איך אפשר לומר ש'להביא פרנסה קשה כמו קריעת ים סוף? בהכרח עלינו להבין שחז"ל רצו ללמד אותנו על גדולתו של הקב"ה שזן אותנו, ואומרים לנו שהנס של יצירת המזון בעולם הוא נס גדול לא פחות מהנס של קריעת ים סוף. כידוע בקריעת ים סוף הכה הקב"ה את המצרים במאתיים וחמישים מכות, דהיינו מאתיים וחמישים ניסים גלויים. א"כ כשאוכלים, צריך לדעת שכל חתיכת אוכל שאנו אוכלים עשוי ממאתיים וחמישים ניסים לפחות.

תפוזים ירוקים

האמת היא שאיננו מנצלים מספיק את ההזדמנויות הרבות שנקרות לפנינו לראות ניסים מה'. לדוגמא: אתה אוכל תפוז. הדבר הראשון שאתה רואה הוא: הצבע היפה של התפוז, כתום בוהק ומושך. למה יש לתפוז צבע כ"כ יפה ונעים? הוא היה יכול להיות בצבע של תפוח-אדמה. אבל לא, את התפוז הקב"ה לא הכין לך לאכילה מיידית, אבל התפוז בנוי עוברך לאכילה מיידית, והצבע המיוחד שלו כאילו מספר לך: הנני מוכן עבורך! וזה לא בטעות, צבע הוא לא דבר פשוט. נראה אתכם מנסים ליצור צבע כזה ממים ואדמה. אלף שנים תנסו ולא תצליחו. אבל עץ התפוז, מייצר תפוזים כתומים ובוהקים ממים ואדמה, כי כך ה' ציווה אותו. המזונות מלאים

גילויים מהבורא עולם כקריעת ים סוף, והקב"ה לא עושה ניסים בלי סיבה, שימו לב שהצבע מגיע רק בגמר גידול התפוז, כשהוא כבר בשל ומוכן לאכילה. לפני כן הוא ירוק כהה, הוא מתחבא בין העלים. למה הוא מתחבא? כי הוא לא רוצה שתראה אותו עדיין. אל תראה אותו, אל תיקח אותו עדיין; אני עוד לא מוכן. כשהוא מוכן לאכילה הוא נצבע בצבע היפהפה של התפוז, והוא קורא לך: עכשיו בוא, בוא קח אותי ותיהנה ממני.

התוכנה שקבלת מראיית התפוז מבחוץ היא רק ההכנה הראשונה, עוד לא סיימנו; עדיין יש לקב"ה משהו להראות לך: אתה מקלף את התפוז, הסתכל רגע בקליפה, אל תזרוק אותה בלי התבוננות; אל תפספס את ה"שיעור כללי" שה' מוסר לך עכשיו, שהוא המטרה האמיתית של בריאת התפוז. שים לב, הצבע נמצא רק על הצד החיצוני של הקליפה, ולא על הצד הפנימי. למה? כי בפנים זה בזבז צבע, את הקליפה הרי לא אוכלים. אחרי שכבר ראית את הצבע היפה

11

של התפוז מבחוץ ונמשכת אליו ואתה מתחיל לאכול אותו. למי אכפת אם בפנים לא יהיה לו צבע? רואים שהשימוש בצבע הוא מושכל, עם חכמה - לא מבזבזים איכות סתם.

וצבע בשר הפרי בתוך התפוז, גם הוא יפה ומושר. למה צריך את הצבע בפנים? כדי שתיהנה בשעת האכילה. יש יותר הנאה כשאוכלים דבר שנראה טוב.

(3)
SC

אמונה מתפוז

6 ברכת האילנות היא: "שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות, ואילנות טובות, ליהנות בהם בני אדם", כשאוכלים תפוז כמו שצריך, נהיים "מאמינים". ולא רק בעובדה שה' ברא את העולם, אלא גם ברצון הכולל שלו להיטיב וליהנות את ברואיו. מטרת הבריאה היא להיטיב! כי אם לא כן, למה הוא עשה את התפוז טעים כ"כ? הרי הוא יכול היה להכניס בו את כל הוויסמינים והערכים התזונתיים גם בלי שיהיה לו טעם טוב, וצבע שמגביר את ההנאה. אלא, הוא רצה שניהנה! 11

פרי עץ זרע זרע

רוצים עוד להתבונן? הנה: הקב"ה אומר לאדם הראשון: "הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וכו' ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה" (בראשית א, כט). הקב"ה מלמד את אדם הראשון לראשונה את עניין האכילה, ואומר לו שמותר לו לאכול את כל הדברים המנויים שם בפסוק. ולכאורה יש כאן דבר מיותר: "פרי עץ זרע זרע". למה במעמד זה צריך להזכיר לאדם שיש זרעים בפירות, וכי אוכלים את הזרעים? בבריאת העצים מובן למה צריך לפרט זרע זרע, לומר לעצים שיתרבו ע"י הזרעים. אבל כאן באכילת האדם עסקינן, ומה עניין הזרע לכאן?

מטבע בתפוז

התשובה היא, כשאדם הראשון אוכל את הפירות, הוא אמור לחשוב גם על הזרעים. צריך להבין שהמתנה של פירות שניתנה לאדם אינה רק עצם אפשרות אכילתם של הפירות, אלא גם את הלימודים השונים שאפשר ללמוד מהם, ואחת התועוליות הוא להתבונן בזרעי הפרי, הסתכלו על הגרעינים: דבר ראשון - איך הם הגיעו לשם, לתוך הפרי? זאת שאלה! נראה לכם שאתם מבינים איך הם הגיעו לשם? אם תפתחו תפוז ותמצאו בתוכו מטבע של עשר אגורות, הרי תקפצו

בפליאה: מה?! איך זה הגיע לכאן? וזה כלום לעומת הגרעין: הגרעין הוא בריאה מורכבת פי מיליון ממהמטבע. במטבע יש בסך הכל כמה אותיות ומספרים, ואין בו שום חיות ופוטנציאל. אבל בתוך הגרעין יש מיליונים רבים של תוכניות, מקופלות בתוך סליל הדי. אן. אי. שלה.

נגיד שאתה אוכל עגבנייה; הקב"ה רוצה שתנצל את ההזדמנות הזו ותתבונן ביצירה שלו. שים לב לגרעיני העגבנייה, יש כאן עשרות כאלה, וכל אחד הוא נס אמיתי. בכל אחד יש מיליוני "הוראות" - בשפה של המדענים. מיליוני הוראות איך לייצר מהגרעין הזה שיח עגבניות, ובשלב הבא את העגבניות עצמן. המדענים מתלהבים מזה, אז למה שאנחנו לא נתלהב? יש לי רעיון: פעם הבאה שאתה אוכל תפוח, במקום לזרוק את הגרעינים לפח - שמור אותם! שים כמה מהם בכיס. אני עושה כך, אני מסתובב עם גרעינים בכיס, ומדי פעם באמצע הרחוב אני מוציא אחד ומסתכל בו, אה! תראו את הנס הזה! אנשים כותבים לי ומבקשים שאשלח להם מהגרעינים שלי, ואני שולח להם בדואר, שולח להם גרעינים. הגרעינים האלה הם נס, והקב"ה רוצה שנשים לב לזה ונראה בעיניים. "הנה נתתי לכם... פרי עץ אשר זרעו בו!"

סוד הגרעין המר

ולא רק זה: תטעמו פעם איזה גרעין, לשם שינוי. יש לו טעם מר, נכון? למה? תשמעו מה שהגויים אומרים על זה: הייתי פעם במשרד החקלאות בווינגטון, וראיתי שם עלון שהיה כתוב בו שלגרעין יש טעם מר כדי שאנשים לא ירצו לאכול אותו. אתם שומעים? יש כאן כוונת מכוון, יש תכנית! וכי לא כדאי שנהיה חכמים לפחות כמו הגוי שהבין את זה, ונראה בגרעין את יד ה'! אגב, הגוי לא אמר שזה יד ה', אנחנו הוסיפנו את זה. הגוי הטיפש לא יודע להסיק את המסקנות הנכונות, אבל אנחנו יותר טובים ממנו. אנחנו צריכים לראות את ה' בגרעין ולדעת שהוא זה שעשה אותו לא טעים כדי שאנשים ובעלי-חיים לא יאכלו אותו, והוא יוכל לצמוח לעץ תפוזים. כך צריך לאכול את כל הפירות, כל פרי מלא בחסד ובחכמת ה'.

ורש"י כתב לפי שאתם בניו של מקום אתם ראויים להיות נאים ולא גדודים ומוקרחים.
 ואיננו נכון, שאם כן תהיה המצוה גם שלא על המת * ור"א אמר אחר שתדעו שאתם
 בנים לה' ותוא אוהב אתכם יותר מן האב לבנו, לא תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל מה
 שיעשה לטוב הוא, ואם לא תבינוהו כאשר לא יבינו הבנים הקטנים מעשה אביהם רק
 יסמכו עליו * כי עם קדוש אתה, ואינך כשאר כל הגוים, על כן לא תעשה כמעשיהם.
ולפי דעתי כי טעם עם קדוש, הבטחה בקיום הנפשות * לפניו יתברך, יאמר מאחרי שאתה
עם קדוש וסגולת ה', ולא ישא אלהים נפש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח¹², אין ראוי
לכם להתגודד ולהקרח על נפש ואפילו ימות בנוער¹³, ולא יאסור הכתוב הבכ"י, כי הטבע
יתעורר לבכות * בפירוד האוהבים ונדודם אף בחיים, ומכאן סמך לרבותינו¹⁴ באסורם
להתאבל על נפש יותר מדאי:

(4)
 כ"ה
 (5)
 פ"ה

(6)
 ת"ת
 ת"ת

אגודות אגודות נתהו מפאת פירוד לכבות,
נהלוא נפשות ישראל בשדשן הן אחד, ובהכרח
שזה נתהו בשביל מיעוט הליכה אחר הנפש
ותופס את עניני הגוף לעיקר, וא"כ הוא
טעמו כטעם איסור גדידה וקרחת למת, ע"כ
שניהם נכללין בדיבור אחד, ודברי פרי
חכם הן:

אך עדיין יש להבין התייחס אגודות אגודות
 שבאין מפאת פירוד לכבות שמוצאם
 מעניני הגוף, אבל אי פלג מורין כב"ש ופלג
 (כב"ה מאי איכא למימר, ונראה דהנה ידוע
 מענין מחלוקת ב"ש ובי"ה שנמשך מפאת

שורש נשמתם, ב"ה מקו הימין חסד על כן
 נוטים תמיד להקל, וב"ש מקו השמאל גבורה
 נוטים להתמיר, חוץ ממקומות מועטים שהוא
 להיפוך ונחשב לרבותא מקולי ב"ש ומחומרי
 ב"ה, ומ"מ בב"ד אחד או בעיר אחת למר
 כדאית ליה ולמר כדאית ליה אסור להם להתחלק
 אלא לעמוד למנין ולהתבטל המיעוט מפני
 הרוב, והוא כענין מיכאל וגבריאל, אף שה
 של מים וזה של אש מ"מ מחמת עוצם ביטולם
 להש"י אינם חולקים רשות לעצמם ובטלים
 ממהותם, וכן בב"ד של מטה צריכין להיות
 בטלים ממהותם וחוזרין ללכת אחר הרוב:

בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו ולא
 תשימו קרחה בין עיניכם למת, ובש"ס
 יבמות (י"ג): לא תתגודדו לא תעשו אגודות
 אגודות, ויש להבין מה ענין זה עם בנים אתם
 לה' אלקיכם ועם לא תשימו קרחה בין
 עיניכם למת:

וכ"ק אבי אבמר וצלה"ה פירש עפ"י דברי
 הרמב"ן כטעם המצוה שאסורה גדידה
 ושריטה על מת משום עם קדוש אתה שהיא
 הבטחה בקיום הנפשות לפניו ית"ש יאמר
 אחרי שאתה עם קדוש וסגולת ה' ולא ישא
 אלקים נפש וחשב מחשבות לכל ידח ממנו
 נדח אין ראוי לכם להתגודד ולהקרח על נפש
 ואפילו ימות בנוער, עכ"ל, ובזה"ק (ח"ג קנ"ט):
 הוסיף לאמר שאני מעייל יתהון לעלמין טבין
 ושפירין, אך עדיין יש להבין תינח הנפש,
 אבל הגוף יורד לקבר, והרי הוא קורח וגודד
 על אבדן הגוף ולמה אסרה תורה, והתירוח
 לזה דהאדם צריך שלא ישגיח על הגוף שאין
 לגוף מעלה מצד עצמו אלא שהוא נרתיק
 וצורך הנפש, ומאחר שאין מגיע היזק לנפש
 אדרבה מתעלה בתוספת מעלה בעלמין עלאין
 טבין ושפירין אין להראות צער יותר מדי
 ע"י קרחה וגדידה על העדר הגוף, נבנה ענין

ואת הראה, תנא עומדת בבבל ורואה
 נבלה בא"י, ולא אמר, שעומדת בא"י
 ורואה נבלה בבבל? לרמוז על אנשים,
 שעולין לא"י, רק מפני שמרחוק רואין
 שם עסקים טובים (כנבלה לעוף הטמא
 הזה), וכשבאים למטרות, געלות" באלו
 ואינם מוצאים תיכף את הנבלה,
 שואלין, איה ז' ומאוכזבים אומרים, דיה"
 ו"דאין" ויורדים ל"בבל".

And you shall eat before the Lord, your God... so that you may learn to revere the Lord your God. The animalistic behavior of eating, upon which man's life depends, has been refined by the halachah and transformed into a religious ritual and an elevated moral act. A commandment of this sort cannot be understood by Greek moral philosophy: The beast eats; man thinks and cognizes the spiritual, the general, and the ideal. The intellect comes close to God, but the stomach does not. And you shall eat before the Lord, your God—can there be two more extreme opposites than these? But it is nevertheless so! The halachah gave priority to eating in the presence of God over prayer. Eating portions of sacrificed animals, eating the paschal lamb, eating the second tithe and other offerings of lesser sanctity, eating matzah on Pesach, eating of the special sacrifices on the three pilgrimage festivals—all these are positive commandments that are counted among the 613 commandments according to all opinions, whereas prayer is among the 613 only as counted in Maimonides' system. The joy of the festivals depends on eating sacrificial meat when the Temple exists, and outside the Temple (or when it no longer exists) eating ordinary meat and drinking wine. This joy is the joy of man in the presence of his Creator. The purpose of eating the sacrifices is the enhancement of one's awe of God: You shall eat... so that you may learn to revere the Lord your God forever. Joy is maintained through eating.

The act of eating does not represent some mysterious symbolic form of worship; it is the ordinary eating that man enjoys and with which he satisfies his hunger. On the contrary, if one eats when he is not hungry, so that he is disgusted by the act of eating, it is doubtful that he has fulfilled the associated commandment. The halachah obligates man to eat matzah with appetite, to eat the sacrificial meat roasted in the manner of royalty. An animal function can be raised to the level of original, perfected divine worship. Wine, the symbol of licentiousness and drunkenness, of the frenzied worship of Bacchus, is transformed into the cup over which blessings are recited and the libations for the altar upon which man chants songs of praise for his Creator—there is even a rule that one does not chant songs of praise for God except with wine (Berachos 35a)—and sanctifies everything in the world with a divine holiness. (From There Shall You Seek, pp. 111-112)

(7)
 ת"ת
 ת"ת

(7)

73 (8) חזק

הוא בבראשית רבה פרשת וירא (מט,א) 'מצינו שמזכיר שמן של ישראל ומברכם, שנאמר "ה' זכרנו יברך". וא"כ גם בראש חודש 253 יש לומר 'זהשיאנו'. ובאמת הכי איתא בירושלמי פרק הרואה (פ"ט,

קרבן, ולא יהיה נראה ממנו יתברך ריקם²⁴⁸, אלא יהיה טעון ברכה. והוכחה על זה הפירוש גם-כן מבוארת בספר שמות (כג,טו), יע"ש.

והיינו דמצלינן אחר זכירת מקרא זה 'זהשיאנו ה' אלהינו את ברכת מועדיך... {ה"ב} 254.

כאשר רצית ואמרת לברכנו, ולא נמצא בשום מקום שאמר ה' לברכנו במועדים זולת בזה המקרא²⁴⁹. {אכן לשיטת הגאון שהביא הרא"ש²⁵⁰ דגם בראש השנה

אומרים 'זהשיאנו'²⁵¹, צריך לומר שהוא משום (במדבר י',) "וביום שמחתכם ובמועדיכם²⁵² וגו' והיו לכם לזכרון וגו'.

וכל זכירה היא לברכה כדתניא בספרי (במדבר שם), וכתיב (תהלים קטו,יב) "ה' זכרנו יברך" - הזכירה גורמת שיברך, וכן

(טז) יראה כל זכורך וגו': ידוע מאמרם ז"ל²⁴⁶ בחגיגה (ב,א) דמשמעו "יראה יראה, היינו, "יראה את פני ה', ויראה מה' כפיכול²⁴⁷. ומובן דכמו כן מתפרש סיפיה דקרא "ולא יראה את פני ה' ריקם" בשני אופנים, היינו: לא יבא לראות פני ה' בלי

קרבן, ולא יהיה נראה ממנו יתברך ריקם²⁴⁸, אלא יהיה טעון ברכה. והוכחה על זה הפירוש גם-כן מבוארת בספר שמות (כג,טו), יע"ש.

והיינו דמצלינן אחר זכירת מקרא זה 'זהשיאנו ה' אלהינו את ברכת מועדיך... כאשר רצית ואמרת לברכנו, ולא נמצא בשום מקום שאמר ה' לברכנו במועדים זולת בזה המקרא²⁴⁹. {אכן לשיטת הגאון שהביא הרא"ש²⁵⁰ דגם בראש השנה

אומרים 'זהשיאנו'²⁵¹, צריך לומר שהוא משום (במדבר י',) "וביום שמחתכם ובמועדיכם²⁵² וגו' והיו לכם לזכרון וגו'.

וכל זכירה היא לברכה כדתניא בספרי (במדבר שם), וכתיב (תהלים קטו,יב) "ה' זכרנו יברך" - הזכירה גורמת שיברך, וכן

248. כלומר, הקב"ה גם כן לא "יראה" אותו ריקם אלא יביא עליו ברכה.

ראיתי ביאור נפלא של הגר"פ פרידמן שליט"א כך.

ראשית כל צריך לדעת, שניסוך המים על המזבח בחג הסוכות הוא פיוס למים התחתונים שבכו בעת הבריאה, על שנתפרדו ממים עליונים ונתרחקו מאת ה'. דבר זה אנו למדים מפסוק מפורש (ויקרא ב, יג): "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך, על כל קרבנך תקריב מלח". ופירש"י ז"ל: "מלח ברית - שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח וניסוך המים בחג". מקור דבר זה הוא במדרש שהביא "רבינו בחיי" (פרי ויקרא) אחרי שהביא לשון רש"י, וזה לשונו:

"וכן אמרו במדרש מים התחתונים נקראו מים בוכים, ולמה נקראו מים בוכים? כי בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים, וזהו שכתוב (איוב כח, יא) מבכי נהרות חבש, אמר רבי אבא בבכי נתפרשו המים התחתונים מן העליונים, אמרו אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו. מה עשו? העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות, עד שגער בהן הקב"ה שנאמר (ישעיה מג, טז) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה גוער בים ויבשהו.

אמר להם הקב"ה הואיל ולכבודי עשיתן כל כך, אין להן רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם, שנאמר (תהלים צג, ד) מקולות מים רבים אדירים משברי ים, ומה הם אומרים? אדיר במרום ה'. ולא עוד אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח ונסוך המים. ועוד דרשו במקום אחר, העולם כולו שלישו מדבר, שלישו ישוב, שלישו ים, עמד ים לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם במדבר נתנה תורה, בישוב נבנה בית המקדש, אני מה תהא עלי? אמר לו עתידין ישראל שיקריבו מלח על גבי המזבח".

ענין זה שמים התחתונים בוכים על שנתרחקו מהקב"ה, מבואר ג"כ בתיקוני הזוהר (יט, ב) "והאי איהו מחלוקת שהיא לשם שמים דאיהו סופא להתקיים ולעאלא שלם ויחודא בתרווייהו, ולא מחלוקת דפרודא כגון מחלוקת קרח ועדתו באהרן, ומחלוקת האי דאיהו לשם שמים בגין דמים תתאין אינון בוכין ואמרין אנן בעיין מהוי קדם מלכא

9
כ"כ
73

4

עלת העלות ובען לסלקא לעילא" - מחלוקת מים תחתונים עם מים העליונים היא מחלוקת לשם שמים, משום שמים תחתונים בוכים ואומרים אנו רוצים לעלות ולעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

הגה"ק בעל "ישמח משה" מביא בספר "תפלה למשה" (תהלים צג) דבר נפלא בשם הגאון מו"ה לעמיל ז"ל אבדק"ק א"ש, לפרש את הפסוק (תהלים קלז, א): "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון", וקשה מהו "גם בכינו", היה לו לומר "על נהרות בבל שם ישבנו ובכינו"? ופי' ע"פ מה דאיתא במדרש רבה על הפסוק (איכה ב, ג): "כי גדול כים שברך מי ירפא לך" - מי שהוא עתיד לרפאות שברו של ים הוא ירפא לך.

וביאר ע"פ המדרש, כי מים התחתונים בוכים על שנתרחקו משמי מרום מהקב"ה, ופי' אותם הקב"ה שיקחו מהם מים לניסוך על המזבח בסוכות, וגם יקחו מהם מלח לקרבנות על גבי המזבח. נמצא לפי ששברו של ים הוא שנתרחק מאור העליון, ורפואתו היא ניסוך המים ומלח על גבי המזבח. אמנם כל זה עולה יפה בעת שיש בית המקדש ואפשר להקריב מלח על הקרבנות ומים בחג הסוכות, אבל אחרי שנחרב בית המקדש ואין לנו עבודת הקרבנות, חזר שברו של מים למקומו. וזהו הפירוש: "כי גדול כים שברך" - שברך שנחרב בית המקדש הוא ממש שברו של ים שחזרו לבכייתם, ולכן "מי שהוא עתיד לרפאות שברו של ים" בבנין בית המקדש "הוא ירפא לך".

מבואר מזה כי אחרי שנחרב בית המקדש חזרה בכייתם של המים למקומם על שנתרחקו מאור העליון, מכיון שאין להם הפיוס של הקרבת המלח והמים על המזבח. והנה אחרי חורבן בית המקדש כשגלו ישראל מארץ ישראל והגיעו על יד נהרות בבל, השיגו ושמעו את בכייתם של המים על שנתרחקו מאור העליון ונצטרפו ישראל לבכות עמם, וזהו הפירוש: "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון" - שגם אנחנו בכינו יחד עם המים, עכ"ד המתוקים.

בספר "ייטב פנים" (ראש השנה אות מא) מבאר ע"פ הענין שהולכים בראש השנה לנהר לומר תשליך, והוא ע"פ המבואר במפרשים ענין גלי הים שמתרוממים כלפי מעלה הלוך ושוב, שזהו בגלל שהם משתוקקים להתרומם ולשוב לשורשם מעלה, כמו שאמרו בפשט בריאתם: "אין בעיין למהוי קדם מלכא". ולכן בראש השנה שהוא זמן של תשובה, הולכים אל הים לראות איך שגלי הים מתרוממים כלפי מעלה בהיותם משתוקקים להתקרב אל ה', וא"כ קל וחומר אדם שיש בו נשמת רוח חיים חלק אלוך ממעל שהוא צריך להשתוקק למהוי קדם מלכא ע"י מצוות ומעשים טובים ועיניו תרדנה דמעות מאין הפוגות על אשר ירד עשר מעלות אחרונות להתרחק מאור של מעלה ע"י חטאיו ופשעיו, כמו מים התחתונים הבוכים ומתרוממים לשוב למקור העליון.

כך הוא מפרש (ליל ב' דסוכות אות יט) ע"פ הקדמה זו את הפסוק (איכה ב, יט): "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'". כלומר שעיקר תפלתו של אדם הוא לא על צרכי עצמו

אלא שיזכה להתקרב אל ה', וזהו: "שפכי כמים לבך" - כמו המים הבוכים "אין בעיין למהוי קדם מלכא" כך שפכי את לבך להתקרב ולהיות "נוכח פני ה'". וזהו ג"כ ענין ניסוך המים בחג על המזבח, והוא כדי שילמוד האדם לקח ומוסר מהמים המשתוקקים להתקרב לה', שגם הוא ישוב מאהבה ושמחה לקרב עצמו אל ה', עכדה"ק.

והנה כתיב (ירמיה ה, כב): "האותי לא תיראו נאום ה' אם מפני לא תחילו, אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו, ויתגעשו ולא יוכלו, והמו גליו ולא יעברנהו". ודרשו חז"ל במדרש שוחר טוב (תהלים ב): "הים הזה הגל שלו עולה ומתגבר כאילו מציף את העולם, וכיון שמגיע לשפת הים הוא משתטח לפני החול". מבואר מזה שהים משתוקק לשטוף את כל העולם, אלא שהוא מתיירא לעבור את גבול חול הים שקבע לו הקב"ה, וצריך להבין מדוע רוצה הים לשטוף את כל העולם?

ונראה בבואר הענין, כי לכאורה צריך ביאור על מה שהמים התחתונים בוכים על שנתרחקו מאת ה', שהרי מלוא כל הארץ כבודו: "כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת", וא"כ מה לי מים עליונים ומה לי מים התחתונים? אך הענין הוא, כי הן אמת שמלוא כל הארץ כבודו, אבל ידוע הוא שעל ידי עוונות התחתונים הם גורמים שתסתלק השכינה מארץ לשמים, ואע"פ שגם אז מלוא כל הארץ כבודו מ"מ אין הענין

1
6
10
11
16
21
26
36
41

5

1 בגלוי אלא בהסתר גדול בבחי' (דברים לא, יח): "ואנכי הסתר אסתיר את פני ביום
ההוא על כל הרעה אשר עשה". ועל כך בוכים מים התחתונים שנתרחקו מאת ה' להיות
בעולם הזה אשר ההסתר הוא גדול מאד.

6 נמצא כי מה שגורם שיתרחקו מים התחתונים מאת ה' הוא רק עוונות בני אדם
הגורמים לסילוק השכינה ולהסתרת פנים, ולכן כועסים המים מאד על בני העולם, והם
רוצים לשטוף את כל העולם כדי לסלק החוטאים. אלא שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו
שם את החול גבול לים שלא יעברו המים אותו גבול, וכל זה כדי לקאריך אף עם בני
אדם שיחזרו בתשובה וימשיכו שוב את אור השכינה למטה בגילוי גדול, וכמו שיהיה
לעתיד לבא (ישעיה נב, ח): "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון". וזהו שאמר הנביא: "האותי
לא תיראו נאום ה' אם מפני לא תחילו, אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו"
11 - פ"י דכיון ששמתי חול גבול לים כדי להאריך אף עם בני אדם שיחזרו בתשובה, א"כ
למה לא תיראו אותי לעבוד את ה' כראוי.

16 ומה נחמד לבאר לפ"ז ג"כ מה שמצינו תמיד שהעונש על החטא הוא: "ועצר את
השמים ולא יהיה מטר". והענין הוא ע"פ הידוע שהגשמים יורדים מלמעלה רק ע"י
שעולים מקודם אדים ממים התחתונים, וכאשר יתמלאו העבים מים הם מורידים גשמים
למטה, שזהו בעצם התחברות מים התחתונים עם מים העליונים על מנת להוריד גשמי
ברכה. ולכן כאשר מתגברים עוונות התחתונים וגורמים להסתרת פנים למטה, וכתוצאה
מכך כועסים מים התחתונים על שנתרחקו מאת ה', נמצא שכאשר עולים אדים מאותם
מים התחתונים הכועסים למעלה, הם גורמים שהמים העליונים יעצרו את גשמייהם
מלהשפיע לבני אדם למטה. אולם כאשר בני אדם עובדים את ה' כראוי למטה, ועי"ז

24 גם המים התחתונים יש להם נחת רוח מהתגלות אור ה' בעולם, אז כשעולים למעלה
הם גורמים שגם המים העליונים ירדו למטה להיות גשמי ברכה.

28 מעתה יש לנו כבר קצת מושג על גודל הפלגת השמחה על ניסוך המים בחג, כי היות
שבחג הסוכות יש תיקון גדול למים התחתונים הבוכים על שנתרחקו מאת ה', וזה ע"י
כך שמנסכים אותם על המזבח והם מתקרבים לה', נמצא שבחג הסוכות הופכת הבכיה
של המים התחתונים לששון ולשמחה. ולכן גם אנו בני ישראל מצטרפים לאותה שמחה
של מים התחתונים, כדי שנקח מהם מוסר השכל לשאוף ולהשתוקק להתקרב לה',
ולבכות בדמעות שליש מאין הפוגות על שמפני חטאינו נתרחקנו מה', וכמו המים נצעק
מעומק הלב אל הקב"ה: "אגן בעיין למהוי קדם מלכא".

31 זהו הענין שחכמנו ז"ל מביאים ראיה לשמחת בית השואבה מפסוק: "ושאבתם מים
בששון ממעיני הישועה". כלומר שתצטרפו לששון ולשמחה של המים התחתונים על
שזכו להתקרב לפני ה', כדי שמזה תלמדו גם אתם להצטער על הריחוק מה' ולהיות
בשמחה על ההתקרבות לפני ה'.

36 ומעתה יבואר היטב מאמר חז"ל: "מפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג? אמר
הקב"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה". כי היות שבחג יש תיקון
ונחמה למים התחתונים שמתקרבים לה' ע"י שמנסכים אותם על המזבח, א"כ עי"ז
כשיעלו למעלה ע"י האדים להתחבר עם המים העליונים, הנה יורידו יחד גשמי ברכה
להשפיע לבני אדם שפע רב טוב.

41 ויש להמליץ לפי האמור בדברי חז"ל (ב"ק ט, ב): "הידור מצוה עד שלישי". כי כבר
הזכרנו דברי המדרש שהעולם הוא שלישי ים, שלישי ישוב, שלישי מדבר. וכיון שאם האדם
מהדר לקיים מצוות ה' אזי יש נחת רוח למים התחתונים, כי אז אינם מרגישים כל כך
את ההתרחקות מאת ה', א"כ השפעת קיום המצוות הוא על שלישי העולם שהוא הים,
ולכן: "הידור מצוה עד שלישי" - שיורגש ההידור מצוה עד שלישי העולם שהוא הים,
העולה למעלה ע"י האדים להתחבר עם המים העליונים ולהשפיע למטה גשמי ברכה.

והעירוני לעיין בספר אור החיים הקדוש עה"ת ב"ביאורו לפרשת סוטה" שמאריך
מאוד ביסוד הדברים הנ"ל, והרבה דברים מכוונים לדבריו שם.